

Nr 280.

Av herrar **Berglund** och **Ericson** i Funäsdalen, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående anskaffande av kompetenta lärare för skolorna i obygden m. m.

Upprepade gånger ha inför riksdagen framförts motioner avseende förbättringar i vår folkundervisning, erkannerligen landsbygdens. År 1917 beslöt riksdagen efter motion av herr Kristensson m. fl. att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning åsyftande införandet av bättre skolformer och heltidsläsning, förhindrandet av dålig skolgång och för tidig avgång från skolan samt utbildandet av tillräckligt antal meriterade folkskollärare. Den begärda utredningen har också blivit igångsatt och torde, när dess resultat föreligger, komma att ge goda uppslag till de framställda önskemålen realiserande.

Emellertid finnes det andra missförhållanden än de av 1917 års riksdag påtalade, vilka av den härovan nämnda utredningen icke torde komma att beröras. Vi åsyfta härmed svårigheten att till de från regelbundna kommunikationer långt avlägsna skolorna anskaffa kompetenta lärarekrafter. Även om från statens sida åtgärder vidtagas för att avhjälpa den rådande lärarebristen i allmänhet, kommer helt säkert en mycket stor del av obygden skolor att fortfarande lida brist på vederbörligt meriterade lärare. Det stora avståndet till kommunikationer, avspärrningen från den yttre världen och andra med det avskilda läget följande omständigheter göra, att ingen utom i yttersta nödfall skaffar sig en dylik plats. Och om det någon gång händer, bli de icke stadigvarande utan flytta efter en eller ett par terminers vistelse på platsen. Följden av detta blir på många håll täta ombyten av lärare, något som självklart är till mycket stor men för skolan.

Dylika förhållanden råda i alla norrländska län och även på flera ställen längre söderut. Detta torde vara så väl känt, att det är onödigt att här draga fram några särskilda exempel.

Skall i dessa trakter folkskolan bli något mer än en pappersbestämelse och av någon verklig betydelse för folkupplysningen, hjälper det ej med förbättring av skolformer, införande av heltidsläsning eller utbildning av ökat antal lärare. Dessa skolor komma att stå utan kompetenta lärare, om ej något mera göres än detta reformerande i allmänhet. Det är nödvändigt, att staten tar initiativet till att upphjälpa obygdernas skolväsen. Givetvis kan här ingen allena saliggörande metod hjälpa, utan fastmer torde det fordras samverkan från många håll, och många olika åtgärder komma att bli behövliga.

För det första kan det tänkas, att en väsentlig ökning av lönen för obygdsskolornas lärare skulle verka lockande. Men även ur andra synpunkter är en dylik löneökning motiverad. Den läraregärning, som utföres i dessa ogästvänliga trakter, är ofta en bragd, som är förtjänt av en uppmuntran. Och för att göra det möjligt för dessa lärare att på ett eller annat sätt skaffa sig ersättning för det, de i sin isolering gå miste om, bör lönen vara större för dem.

En av de största orsakerna till att lärarna i de avlägsnare trakterna ej stanna kvar någon längre tid torde vara vantrevnad och svårighet att komma till rätta med där rådande förhållanden. Ofta är det endast den infödde, som kan finna sig i livet där. För den skull vore det lämpligt, att staten på något sätt befordrade rekryteringen till seminarierna av sådana i obygderna födda, för lärarekallet lämpade unga män och kvinnor, som sedan ville dit förlägga sin läraregärning. Detta kunde exempelvis ske genom utdelande av särskilda stipendier eller kanske rent ut genom att staten helt eller delvis bekostade deras utbildning.

Naturligtvis böra också de lokala förhållandena vid ifrågavarande skolor göras så inbjudande som möjligt. Såväl skolan som lärarebostaden skulle vara de bästa möjliga. Ofta är det nog så, att just dessa förhållanden skrämman mången lärare på flykten. För att i detta avseende få det bättre ställt måste ett initiativ utgå från statsmakterna till en samverkan mellan staten och skoldistriktet.

Med förbättrade kommunikationer komma svårigheterna att så småningom hävas. Men mycket är ej att inom rimlig tid vänta av denna anledning. Dock skulle en förbättring av postförhållandena på många håll vara av stor betydelse för uppnåendet av det här avsedda målet.

Härovan har endast talats om obygdsskolor. Men det är nödvändigt att i detta sammanhang även beröra skolor, som ligga närmare de centralare belägna trakterna eller överhuvud taget den rena landsbygdens skolor. I allmänhet torde man kunna påstå, att de åtminstone formellt mest kompetenta lärarna söka sig till städer eller större samhällen. De rena lands-

bygdsskolorna få härigenom ofta nöja sig med de mindre kompetenta lärarna. Så länge detta är fallet, spelar det en underordnad roll att skapa bättre skolformer och införa heltidsläsning. Huvudsaken i en skola är väl läraren och ej formen. En god lärare kan nå bättre resultat med en dålig skolform än en mindre skicklig lärare med den bästa skolformen. Är det ej nödvändigt att råda bot även i detta avseende genom vidtagande av åtgärder, som befrämja tillströmningen av goda lärare till landsbygdens folkskolor? Det är på goda lärare landsbygdens skolväsen i främsta rummet måste bygga, för att det någonsin skall bli vad det måste bli.

På grund av det härovan anförda få vi anhålla,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t skyndsamt ville låta verkställa utredning om, vilka åtgärder som av statsmakterna böra vidtagas dels för att till obygdens skolor anskaffa vederbörligt meriterade lärare och dels för att tillförsäkra de rena landsbygdsskolorna i allmänhet goda lärarekrafter, samt till riksdagen inkomma med de förslag, vartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 30 januari 1920.

Sten Berglund.

Christian Ericson.
